

Nr 608.

Av herr **Sandberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 227, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 227 till årets riksdag angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område föreslås att de nu gällande anordningarna för stödjande av priset å jordbruksprodukter skola fortsätta efter i huvudsak samma grunder som för närvarande. De prisstödjande åtgärderna beröra numera de flesta av jordbrukets viktigaste saluprodukter, såsom mjölk och mejeriprodukter, slaktdjur, kött och fläsk, ägg, spannmål, potatis och sockerbetor. Vissa ändringar föreslås emellertid i de nu gällande bestämmelserna avseende att jämka stödanordningarna så, att de främja eller i varje fall icke motverka en så småningom skeende anpassning av jordbruksproduktionen efter de ändrade avsättningsförhållandena.

Fjölårets beslut i fråga om stödet åt jordbruket innebar bland annat att de vid olika tidpunkter tidigare vidtagna stödanordningarna, jämte vissa nya sådana, ordnades till ett mera sammanhängande helt, varvid man också, i likhet med vad nu är fallet, eftersträvade att uppnå en bättre jämvikt i fråga om priser och produktion mellan jordbruksnäringens olika grenar än som rått under stödåtgärdernas tillvaro dittills.

Det synes oss emellertid som hade vid strävandena att rationalisera stödåtgärderna icke tillräcklig uppmärksamhet ägnats åt nödvändigheten av att även söka så långt som möjligt anpassa dessa stödåtgärder efter de olika förhållanden under vilka jordbruket arbetar i olika delar av vårt land. Såsom stödåtgärderna varit och äro utformade hava de direkt gagnat endast de jordbrukare vars produktion är tillräckligt stor för att medgiva en mera avsevärd försäljning. Men i de nordliga eller därmed jämförliga delarna av vårt land, där småbruket är den vanligaste brukningsformen, är produktion icke inställd på avsalu i nämnvärd omfattning. Dessutom äro dessa småbrukare nödsakade att inköpa en del av de genom stödåtgärderna fördyrade varorna. Sålunda måste ju Norrlands jordbrukare inköpa brödsäd i form av mjöl i stor utsträckning. Men även fodervaror måste i regel anskaffas genom inköp för att tjäna såsom tillskottsfooder för kreaturen. Jordbrukarna i här åsyftade trakter få sålunda i betydande mån även för sin självförsörjning vidkännas en merbelastning genom de anordningar som vidtagits för att hjälpa deras i åtskilliga avseenden bättre lottade yrkesbröder i andra orter till en bättre prisbildning på deras saluförda överskott. Av åtgärderna till jordbrukets stödjande är det huvudsakligen endast

mjölkregleringen som varit till mera direkt nytta även för norra delarna av landet. Denna reglering har också i någon mån anpassats med tanke på förhållandena i Norrland. På det hela taget torde det emellertid vara oomtvistligt att ifrågavarande landsdel missgynnats av det system av stödåtgärder på jordbrukets område som är rådande.

Givetvis måste det stöta på vissa praktiska svårigheter att anpassa jordbrukshjälpen så att den verkar rättvis bland alla grupper av jordbruksnäringens utövare under de olika förhållanden varunder de arbeta. Men det borde dock vara möjligt att åtminstone utjämna något av ojämnheterna i den nuvarande jordbrukshjälpens verkningar. Vi anse sålunda att en viss kompensation bör lämnas de norrländska länen genom t. ex. fraktlindringar och billigare fodermedel.

I den föreliggande propositionen föreslås nu bland annat att skatten å oljekakor och vissa slag av fodermedel skall utgå med det belopp, högst 8 öre för varje kilogram av varans nettovikt, som Kungl. Maj:t bestämmer. Ifrågavarande skatt, som enligt riksdagens beslut i fjol föreskrevs skola utgå med högst 6 öre, har enligt Kungl. Maj:ts bestämmande utgjort 3 öre sedan den 1 juni 1934 till den 5 april i år, då den höjdes till 5 öre.

Enligt departementschefens framställning är en reglering av användningen av ifrågavarande fodermedel — i detta fall t. v. genom en lämplig avvägd skatt — nödvändig för att främja mjölkproduktionens anpassning efter förhandenvarande avsättningsmöjligheter. Däremot är ingenting i princip att invända, men vi vilja framhålla, att den önskade anpassningen av denna produktion torde kunna ernås även om en viss undantagsställning bereddades de norrländska länen och därmed jämförliga landsdelar i fråga om skattens storlek. De kvantiteter mjölk som därstädes produceras äro dock i jämförelse med hela produktionen inom landet av mera underordnad betydelse. Den mjölmängd varå mjölkavgift utgår inom de två nordligaste prisutjämningsdistrikten, vilka distrikt omfatta hela Norrland med undantag av landskapet Gästrikland, utgör endast omkring 4 procent av den inom hela landet avgiftspliktiga mjölken för tiden 1 juli 1934— 28 februari 1935.

En fördyring av oljekakorna innebär dock för dessa trakter en avsevärd olägenhet emedan mjölkproduktionen likvisst för Norrland är av stor betydelse och just det område av jordbruksproduktionen där någon nytta kan erhållas av det statliga stödet. Norrbottens läns hushållningssällskap framhåller också i sitt yttrande i denna sak bland annat »att i södra och mellersta delarna av vårt land kunna jordbrukarna i ersättning för oljekakor odla äggviterik spannmål, såsom ärter, vicker och bönor. Klimatet i övre Norrland lade hinder i vägen för dylik odling. Det vore därför fara värt att bristen på äggvita i fodret för kreaturen i övre Norrland, genom allt för dyr sådan i kakorna, komme att medföra icke blott en hämning av produktionen, som avsetts, utan även

en så dyr mjölkproduktion för jordbrukarna och en så dålig kondition på djuren, att jordbrukets svårigheter i övre Norrland därigenom ytterligare förvärrades». För Norrlands jordbrukare skulle sålunda ett ytterligare fördyrande av oljekakorna betyda icke blott en minskning av mjölkavkastningen i de fall där leverans av mjölk till mejerierna är möjlig utan också i många fall en fördyring av mjölken för det egna hushållet.

Det synes oss därför vara rimligt att en nedsättning av skatten å oljekakor och vissa slag av fodermjöl finge ske vid införsel eller inköp av dessa varor till de fyra nordligaste länen, nämligen Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län, samt de delar av andra län med jämförliga förhållanden, som prövades bära komma ifråga. Den ifrågasvarande skatten bör i dessa fall icke sättas högre än till det belopp, vartill denna skatt sattes då den 1933 beslöts, eller 2 öre per kilogram av varans nettovikt. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om förfaringssättet för åstadkommande av den här åsyftade skattelättnaden.

Då riksdagen i fjol beslöt införselavgift å havre och majs och vissa andra fodermedel, så gjorde riksdagen samtidigt det uttalandet, att en fördyring av den foderhavre som användes för utfodring av hästar under den tid av året då de användes för skogskörslor bör undvikas. Med anledning därav utfärdade Kungl. Maj:t en kungörelse, vilken trätt i kraft den 22 oktober 1934 och gäller t. o. m. den 30 juni 1935, vari föreskrivits att statsbidrag skall i viss utsträckning utgå för sändningar av föränderdamål avsedd inhemsk havre, som transporteras till vissa delar av Norrland samt av Kopparbergs och Värmlands län. Statsbidraget utgår med skillnaden mellan å ena sidan den erlagda frakten inklusive vissa avgifter och å andra sidan en frakt beräknad för sändningens verkliga vikt avrundad till närmast högre 100-tal efter en avgift av 50 öre per 100 kilogram. I intet fall må dock statsbidraget uppgå till högre belopp än 2 kronor och 50 öre för 100 kilogram av sändningens verkliga vikt. I fraktbidrag ha för tiden 22 oktober 1934—28 februari 1935 utbetalts 352,186 kronor 11 öre.

Vi se med tillfredsställelse att någon höjning av ifrågasvarande införselavgift, som nu utgår med 3 öre per kilogram, icke av departementschefen för närvarande anses erforderlig, och att ifrågasvarande fraktbidrag synes vara avsett att fortsätta. Vi förutsätta också att riksdagen kommer att medgiva förlängd giltighetstid å kungörelsen ifråga.

Detta fraktbidrag har ju tillkommit närmast med tanke på att förbilliga den foderhavre som användes för utfodring av hästar vid skogskörslor. Någon begränsning av användningen av den på angivna sätt genom fraktbidrag förbilligade foderhavren till blott ett visst slag av föränderdamål har dock icke stadgats.

Vi förmena emellertid att det vore berättigat om ett liknande bidrag finge utgå även för något annat slag av fodermedel som inköpes och fraktas till Norrland. Det är den denaturerade brödsäden som vi därvid hava

i tanke. Ett förbilligande på åsyftat sätt av detta fodermedel skulle även medföra fördelen att avsättningen av den denaturerade eller eljest för foderändamål tillgängliga stora mängden brödsäd underlättades. Det torde också kunna anses riktigt att söka bereda de jordbrukare som icke ha någon nytta av spannmålsregleringen en compensation i någon liten mån på detta sätt. Någon olägenhet genom en sådan ökning av den animaliska produktionen som kunde bidra till ökade avsättningssvårigheter torde knappast behöva befaras. Den nu ifrågasatta fraktlindringen skulle istället i huvudsak endast innebära att kostnaderna för jordbrukarnas självförsörjning i Norrland något lättades.

Medel till denna fraktlindring torde, i likhet med fraktlindringen å havre, böra i första hand utgå från inflytande införselavgifter å havre och majs samt vissa andra fodermedel.

Beträffande spannmålsregleringen föreslås i förevarande proposition bland annat att inlösningsförfarandet beträffande brödsäd skall bibehållas, men inlösningspriset förutsättes skola sänkas å 1935 års skörd. Inlösningspriserna för innevarande års skörd skulle bli 16 kronor 50 öre för vete och 15 kronor 50 öre för råg för deciton räknat. Detta innebär en sänkning av de beträffande 1934 års skörd tillämpade inlösningspriserna med 1 krona 50 öre för deciton. Veteavgiften föreslås höjd till 2.5 öre för kilogram.

Av propositionen framgår att statens förluster å spannmålsregleringen torde komma att uppgå till omkring 82,000,000 kronor. Till stor del har denna förlust uppstått genom att det jämförelsevis fördelaktiga inlösningspris som tillämpats starkt stimulerat spannmålsodlingen, så att staten blivit tvungen att enligt sina utfästelser inlösa stora mängder spannmål, vilka sedan måste säljas till väsentligt lägre pris än inlösningspriset. För de norrländska länens jordbrukare ter sig denna utveckling av stödet åt spannmålsodlingen synnerligen betänkelig. De få i sin mån vara med om att bära bördorna då den stora förlusten skall täckas, utan att de själva erhållit någon fördel av regleringen ifråga.

Enligt departementschefens uttalande betingas den nu föreslagna sänkningen av inlösningspriserna i allt väsentligt av billigare lagringskostnader. Höstpriserna komma sålunda att i stort bli desamma som under tidigare år. Det förefaller därför som om det skulle hava varit riktigare att ännu något mer sänka inlösningspriset, om man vill effektivt åstadkomma den begränsning av produktionen som eftersträvas samt skydda sig för risken att statens förluster å spannmålsregleringen ytterligare ökas. Om de odlare, som under de senare åren erhållit en mycket god hjälp genom spannmålsregleringen nu finge i någon mån vidkännas en beskärning av förmånerna, synes detta icke vara obilligt.

Ett inlösningspris av 16 kronor för vete och 15 kronor för råg för deciton räknat synes oss närmare ansluta sig till lägets krav än det pris departementschefen tänkt sig. Detta pris sammanfaller också närmare med

den mening spannmålsutredningen företrätt, då den ansett att höstpriserna på brödsäd borde vara 14 kronor för vete och 13 kronor för råg för deciton, under det att departementschefen eftersträvat ett höstpris på vettet av 1935 års skörd av 14 kronor 75 öre för deciton och beräknat inlösningspriserna därefter.

På grund av det anförda få vi alltså yrka,

att riksdagen måtte besluta,

att skatten å oljekakor och vissa slag av fodermjöl bestämmes till högst 2 öre för varje kilogram av varans nettovikt vid införsel eller inköp av dessa varor till Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län samt de delar av andra län, som prövas bära komma ifråga, och att hos Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av de härför erforderliga bestämmelserna,

att statsbidrag måtte utgå vid transport av denaturerad eller eljest för foderändamål avsedd brödsäd, som transporteras till ovan angivna områden, efter i huvudsak samma grunder som gälla för fraktlindring vid transport av foderhavre,

och att riksdagen måtte uttala, att inlösningspriserna å brödsäd av 1935 års skörd bära bestämmas till 16 kronor för deciton vete och 15 kronor för deciton råg.

Stockholm den 27 april 1935.

O. E. Sandberg.

P. J. Näslund.

Nils Brännström.

Johan Olofsson.

